

УДК 008:[316.61:159.922.26]

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v048.2024.2>

П. М. Білик

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-6422-5634>

аспірант кафедри теорії та історії культури

Львівського національного університету імені Івана Франка

ВПЛИВ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТА ГРУПОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

*Ми не можемо здобути ідентичність чи
визнання самотійно;
це повинні зробити для нас інші.
Юрген Габермас*

Постановка проблеми. Питання ідентичності, особистісної та групової, має прямий зв'язок та вплив, або й стоїть в центрі викликів, що постають сьогодні перед людиною у все більш глобалізованому та урбанізованому світі.

Люди мігрують до міст з різних причин, однією з них є насичене соціокультурне життя і, як наслідок, можливість розширення мережі соціальних зв'язків та культурний обмін. Зважаючи на те, що міська спільнота формується різними людьми з різними культурними досвідами та уявленнями, вони витворюють нове соціокультурне поле, в якому відбувається трансформація особистісної ідентичності та формування нової групової ідентичності.

Міста продовжують змінюватись: рости, ущільнюватись, розвиватись технологічно, диверсифікуватись культурно. Жителі міст вимушені адаптуватись до цих змін, які зачіпають і їх ідентичність. Розуміння процесів формування та трансформацій ідентичності в цьому контексті є важливим для міського адміністрування, планування, розробки міських політик, створення безпечних громадських міських просторів.

Ці особливості суттєво впливають на соціальну взаємодію, створюючи нові форми зв'язку, урізноманітнюючи соціальні мережі та переформатовуючи громадські простори. Відповідно, ці зміни в соціальній динаміці впливають на особистісні та групові ідентичності, формуючи нові способи самосприйняття, приналежності до громади та культурного самовираження в міському контексті.

Мультидисциплінарний підхід (з точок зору філософії, психології, міського планування, соціології тощо) та докладне вивчення цієї теми потрібні для кращого розуміння механізмів соціальної ізоляції (індивідів чи груп), наслідки, які вони за собою несуть, та можуть наштовхнути на нові ідеї розвитку інклюзивних громад.

Місто, чи то урбанізоване середовище, постає у цій статті феноменом, що формує особистісну та групову ідентичність проявляючись у соціально-просторовому вимірі.

Метою дослідження є вивчення впливу міського середовища на індивідуальні та колективні ідентичності, а також як ці ідентичності адаптуються та трансформуються у відповідь на постійні зміни, притаманні міському життю.

Досягнути мети цієї роботи можна, виконавши кілька завдань: розглянути особливості соціальної взаємодії в містах та їх вплив на групову та персональну ідентичність, зокрема в контексті впливу глобалізації та стрімкої урбанізації; розглянути просторовий аспект у формуванні міським середовищем ідентичності; підтвердити або спростувати логічну залежність цих двох аспектів; зробити припущення про подальший вплив та появу нових викликів урбанізації та глобалізації щодо ідентичності індивіда, групи та їх взаємозалежності.

Стан дослідження проблеми. Урбанізація та глобалізація сформувала потребу у новому підході до розвитку, вивчення та управління міста. Унікальна соціальна структура та динаміка міського життя стали окремим об'єктом досліджень попервах в царині соціології (Георг Зіммель «Великі міста і духовне життя», 1903; Макс Вебер «Місто», 1921), а вже з середини ХХ ст. урбаністичні студії отримали визнання як окремої галузі знань. У період зближення академічного інтересу, фокусу урядової політики та суспільного визнання викликів і можливостей, які несе з собою урбанізація, важливими у цьому питанні стають роботи таких дослідників міста як Річард Сеннет «Користь безладу: Особиста ідентичність і міське життя» («The Uses of Disorder: Personal Identity and City Life», 1970), Анрі Лефевр («Творення простору», 1974), а також Майк Девіс, Рем Колхас, Річард Флорида та багато інших.

Те, як людина реагує та піддається впливу середовища, в психофізіологічному контексті досліджує психологія середовища – вивчення взаємозв'язків поведінки, досвіду людини з її архітектурним середовищем. Проте, в ширшому сенсі, це також стає темою досліджень в сферах теорії сприйняття, пізнання, соціальної та антропологічної психології, дослідження соціальних відносин і вивчення культури [16, с. 21].

Сьогодні з питанням впливу урбанізованого середовища на формування особистісної та гру-

пової ідентичностей працює обмежена кількість дослідників. Серед останніх виданих емблематичних праць на цю тему варто відзначити «Голе місто: Смерть і життя автентичних місць» Шарон Зукін (Sharon Zukin "Naked City: The Death and Life of Authentic Urban Places", 2010), в якій вона досліджує зміни в міському середовищі та наслідки цих змін для особистісної ідентичності та загальної соціальної динаміки. Іншою важливою роботою є «Міська лють: Повстання виключених» Мустафи Дікеча (Mustafa Dikeç "Urban Rage: The Revolt of the Excluded", 2017), в якій він досліджує міські повстання у Франції та вплив сегрегації на ідентичність та соціальні конфлікти.

Виклад основного матеріалу. За останнє століття процес урбанізації набув зовсім інших масштабів та продовжує ставати все більш динамічним явищем. Частка населення світу, що проживало в містах, за 400 років, у період 1500–1900 рр., зросла з 4% до 17%, а вже за ще сотню років (2008 р.) перетнула позначку в 50%. Згідно сучасних прогнозів, до 2050 року вже 70% людей житимуть в урбанізованому середовищі [21].

Більшу частину своєї історії людина провела в маленьких групах, переважно поєднаних родинними зв'язками, або у спільнотах кількістю не більше ста осіб. Людська психіка розвивалась та пристосовувалась до життя з тими, чиї зовнішність, характери та звички були добре відомі. [10, с. 174] В такому соціально стабільному середовищі формувалось стійке відчуття приналежності, виразна самоідентичність. Сьогодні ж, процеси урбанізації та глобалізації призвели до того, що мережа соціальних зв'язків людини у місті сягає свого історичного піку. У 1990-х рр. ця мережа становила до 200 осіб [ii], що вже на той момент стало вагомо більшою кількістю за число Данбара, теоретичну когнітивну межу кількості осіб, з якими одна людина може підтримувати стабільні соціальні стосунки – як правило, близько 150 осіб [10]. Кількісних даних про ситуацію сьогодні немає, але можна припустити, що за останні 30 років, впродовж яких кількість міського населення у світі збільшилась вдвічі [21], ця мережа тільки зросла.

Сутність людини як соціальної істоти визначає її ідентичність, яка маніфестує в двох аспектах: особистісному, що визначає самобутність людини, та груповому, що визначає належність людини до певної соціальної групи [3, с. 7]. Залежність цих двох аспектів може бути як прямою, так і оберненою, адже вираження людиною своєї особистісної ідентичності може слугувати як засобом єднання з групою індивідів з аналогічною сукупністю уявлень про себе, так і засобом ознакування своєї іншости серед групи чужинців.

Середовище існування людини – сучасне мультикультурне місто, з його стрімким рит-

мом, величезною кількістю людей, інтеракцій, інформації та подій, специфічним архітектурним ландшафтом, масштабом, змінює принципи формування стійкої як особистісної, так і групової ідентичності.

Місто диктує нові правила соціальної інтеракції, яка скоріше характеризується поверховістю суспільних відносин та превалюванням індивідуальності [12]. Незважаючи на велику кількість засобів спілкування, людина в системі міста здебільшого є чужинцем, адже кількість та щільність населення не дає змоги знати всіх, з ким вона ділить своє середовище існування, а ритм міського життя, часто, не дає змоги достатньо поглибити ту соціальну взаємодію, яка трапляється у місті [24].

Розглядаючи найбільш уживані терміни для означення самостійної урбанізованої одиниці, до прикладу, українське «місто», грецьке "polis", англійське, на правах домінуючої мови в міжнародній науці, "city" (також латинське "civitas" та французьке "cité"), можна прослідкувати певну логічну однаковість етимологічно не пов'язаних слів. Місто, споріднене з «умісний» – «спільний», «умісті» – «разом» [2], "polis" – об'єднана громада, суспільство у ширшому сенсі, "civitas", що походить від "civis", що означає «громадянин», член суспільства [19; 14, с. 193]. Всі ці терміни тією чи іншою мірою означають спільність, об'єднаність, колективність.

Аристотель вважав, що містоутворюючою першопричиною є спільна, об'єднуюча ціль – досконале і самодостатнє існування, досягнення якої уможливорює «спільність» та «взаємна приязнь», яку він назвав «епігамією» [1]. Джейн Джейкобс, американська урбаністка ХХ ст., через більш як дві тисячі років після Аристотеля, напише: «Міста здатні забезпечити щось для кожного, тільки тому, що і тільки тоді, коли вони створені всіма» [4].

Важливість соціальних зв'язків для нашого виду беззаперечна. Виживання ранніх людей значною мірою залежало від співпраці. Життя в групах забезпечувало захист від хижаків, допомогу у догляді за потомством, а також сприяло більш ефективному полюванню та збиранню їжі. Ті, хто були частиною спільноти, мали кращий доступ до ресурсів та могли отримати догляд під час хвороби чи травми. Як наслідок, люди стали до певної міри залежними від соціальних зв'язків. Більш соціальної ізоляції слугував сигналом, який спонукав людей шукати і підтримувати соціальні зв'язки, тим самим збільшуючи свої шанси на виживання [10].

Аж до індустріальної і згодом технологічної революції кооперація відігравала вирішальну роль в економічному виживанні індивіда. Історично розширені сім'ї, в яких кілька поколінь родичів жили разом, ділилися ресурсами, працюю

та обов'язками, були базовою суспільною одиницею комфортного виживання. Трансформація структури домогосподарств значною мірою пов'язана зі зростанням економічної спроможності менших сімейних одиниць упродовж останніх кількох сотень років.

В міру того, як менші сімейні одиниці набували здатності утримувати себе самостійно, поширеність нуклеарних сімей, що формуються виключно батьками та дітьми, зростала, особливо в західних суспільствах. Ця культурна зміна може вважатись як причиною, так і наслідком, іншого процесу – звернення до індивідуалізму та особистої автономії [7]. Крім того, розвиток систем соціального забезпечення, охорони здоров'я та освіти уможливило економічно комфортне життя без потреби в підтримці розширеної сім'ї [8]. Як наслідок, традиційна структура розширеної сім'ї стала менш поширеною, поступившись місцем різноманітним сімейним формам, включаючи домогосподарства з одним із батьків, бездітні пари, які також можуть досягти економічної самодостатності в сучасному суспільстві.

Технології розширили можливості досягнення людиною економічної самодостатності – сьогодні кооперація між людьми для забезпечення себе засобами виживання втрачає безумовний характер.

Водночас, розвиток комунікаційних технологій і поширення соціальних мереж, окрім появи можливості віддаленої роботи, сприяють підтримці зв'язків на величезних відстанях, що дозволяє людям змінювати місця проживання без повного розриву зв'язків з місцями свого походження [23]. Ця здатність підтримувати соціальні зв'язки незалежно від фізичного місцезнаходження створила нові форми спільнот, які є одночасно географічно розпорощеними, але глибоко взаємопов'язаними.

З іншого боку, підтримка старих зв'язків віртуально не допомагає формуванню нових персональних соціальних зв'язків та інтеграції в локальну суспільну общину. Надмірна увага до віртуальної взаємодії також може призвести до відчуття ізоляції та зниження психологічного благополуччя, що підкреслює важливість збереження балансу з віртуального з персональним спілкуванням [20].

Ще однією важливою характеристикою соціального середовища, яка впливає на формування і зміни в ідентичності індивіда, є ступінь його однорідності. Суспільні групи можна умовно розділити на гомогенні та гетерогенні за певною соціокультурною характеристикою, що включає мову, світогляд, релігійні переконання, етнічну приналежність, культурні традиції, соціальні норми та цінності тощо [15]. Гомогенна соціальна ідентичність означає схильність людей асоціювати себе з іншими людьми, які мають певні

характеристики. У гомогенних громадах може існувати відчуття спільної групової ідентичності, що сприяє формуванню почуття приналежності до групи. Прикладом таких, дещо ізольованих, нуклеарних суспільних груп можуть бути неурбанізовані поселення – населені пункти невеликого розміру та з малою чисельністю населення, низьким або відсутнім притоком нових жителів, незначною або повністю відсутньою маятниковою міграцією.

В неурбанізованому середовищі община є переважно гомогенною етнічно, за традиціями, світоглядом, перцептивними практиками, характеризується міцними соціальними зв'язками та суспільною пам'ятю. Серед деяких характерних рис таких суспільних груп є ефективна комунікація та процес прийняття рішень, їх самоорганізація (завдяки спільній мові, традиціям, культурному контексту, спільним цінностям та нормам), відчуття безпеки (завдяки сталій мережі соціальних зв'язків та відносно нечастій появі в таких групах нових членів). З іншого боку, такі суспільства мають також деякі негативні прояви: обмежена різноманітність, що може перешкоджати інноваціям, консервативність та опір змінам, соціальна ізоляція (винятковість «прийнятних» культурних рис може спричиняти маргіналізацію окремих осіб чи малих соціальних груп, які не відповідають більшості).

Міста ж за своєю природою є, зазвичай, гетерогенним соціокультурним середовищем. Це середовище ставить різні культурні контексти в позицію конфлікту, який може стати як позитивним, так і негативним фактором у формуванні більш масштабної, міської системи соціальної взаємодії.

У випадку помірної гетерогенності, через поступову появу в урбанізованому середовищі нових культурних контекстів, що сприяє частковій асиміляції та формуванню відчуття приналежності, середовище трансформує соціальний устрій поселення таким чином, що заохочує взаємодію між людьми з різними поглядами та досвідом, породжує ідентичності, які виходять за межі звичних категорій. Рівень свободи самовираження та варіація поглядів, яку уможливають міста, також зростає пропорційно розміру поселення (кількості населення, доступності сфери послуг, економічному розвитку, різноманіттю сфери зайнятості та розваг). Більша кількість мешканців міста зумовлює, з послаблення мережі міжособистісних зв'язків, яка, згідно теорії англійського антрополога Робіна Данбара, може налічувати в середньому близько 150 членів зі стабільною соціальною взаємодією (також відоме як «число Данбара»). Проте, ця відносно невелика мережа, порівняно з масштабом суспільної тканини цілого міста, результує певною анонімністю, що може звільнити людей від традиційних

соціальних обмежень, заохочуючи дослідження та вираження різних аспектів їх ідентичності [10].

Міста, які приймають різноманітність і створюють відкрите, інклюзивне, толерантне середовище, сприяють реалізації індивідів в творчій роботі та сприяють формуванню «креативного класу» – людей, зайнятих в таких сферах, як наука, технології, мистецтво та культура. Ця група відіграє важливу роль у стимулюванні інновацій та економічного зростання міст [11]. Найкращим прикладом таких міст природно є такі, що знаходяться на вищих щаблях адміністративного устрою, зокрема столиці – мегаполіси, яким характерний найвищий рівень постійної чи/та маятникової міграції, які також є, зазвичай, найбільш культурно розмаїтими поселеннями.

Незважаючи на розвиток мережі інтернет, столиці, завдяки добре розвиненій інфраструктурі, залишаються важливими ланками в світовій системі обміну інформацією. Глобальні зв'язки сприяють обміну ідеями, імпорту культурних впливів, що сприяє створенню більш креативного середовища. Концентрація представників креативного класу у столицях надає широкі можливості для утворення соціальних зв'язків, що дає змогу формувати творчі спільноти.

Проте, стрімка масштабна гетерогенізація соціокультурного середовища міста може призвести і до негативних наслідків – відокремлення (фрагментація, сегрегація) певних соціальних груп в ізольовані осередки з різним доступом до ресурсів, нерівномірним розподілом послуг, освітніми можливостями та перспективами працевлаштування, що лише поглиблює соціальну нерівність. Таким ізольованим осередком характерна обмежена інтеграція в життя міста (прийняття рішень, суспільна репрезентація), ускладнена соціальна взаємодія, повільний або відсутній розвиток інфраструктури. Такі середовища сприяють виникненню конфліктів та можуть спричинити появу протестних рухів груп, виключених просторово та/або соціально [9].

Сьогодні міста часто демонструють яскраво виражену соціальну нерівність і просторову сегрегацію. Ці виклики взаємопов'язані з просторовою та соціальною складовими міського середовища та прямо пропорційно впливають одні на інших. На жаль, проблеми класового та середовищного розподілу та ізоляції мають переважно негативну тенденцію, що доводить низьку або повну неефективність засобів та політик, які сприяли б інклюзивності та соціальній рівності в містах.

Варто зазначити, що сегрегація у світі має неоднаковий характер, європейські міста демонструють різноманітні патерни. Наприклад, міста з високою часткою міжнародних мігрантів, такі як Брюссель, демонструють значні рівні як етнічної, так і соціально-економічної сегрегації.

Міста, що стрімко збільшуються популяційно і, відповідно просторово, показують найвищі показники росту сегрегації, найбільш показовими тут, звісно ж, будуть європейські столиці, наприклад, Париж [22].

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що інтенсивність урбанізації та сегрегації зазвичай має пряму залежність. Сегрегація, у свою чергу, впливає на формування особистої та групової ідентичності, впливаючи як на індивідуальне самосприйняття, так і на колективну ідентичність спільнот. Цей вплив зумовлений соціальними, економічними та просторовими вимірами сегрегovanого середовища [5].

Вагомий вплив на формування як особистісної, так і групової ідентичності має також фізичне середовище проживання. Характер міського простору впливає на особистість мешканців. Існує взаємодія між фізичною міською структурою та людиною, містяни обмінюються впливом із фізичним середовищем, у якому вони живуть [13, с. 2]. Важливими тут є всі характеристики міського ландшафту, що виокремлюють його з-поміж інших та роблять впізнаваним, а отже таким, з яким можуть асоціюватись досвіди індивіда або групи: архітектурний стиль, висотність та щільність забудови, використовувані матеріали, особливості міського планування, швидкість урбанізації, громадські простори (кількість та якість), наявність природних зон (озеленення, водні об'єкти), характер міської екосистеми, міська пам'ять, а також сфера економічної залученості (туризм, промисловість) тощо.

Процеси стрімкої урбанізації та глобалізації великих міст, стандартизація практик будівництва та планування спричиняють розмиття відмінних рис та унікальних характеристик конкретних місць, які, як наслідок, стають гомогенізованими. Втрата унікальних просторових культурно-історичних атрибутів призводить до того, що різні частини міста або навіть різні міста стають перцепційно схожими. Це зменшує відчуття зв'язку людини з середовищем її існування – вулицею, кварталом, містом, та має негативний вплив на її відчуття приналежності, а отже й на сталість її особистісної ідентичності [6].

У міру того, як невизначеність середовища розвивається, окремі особи і групи можуть розвивати ідентичності, які включають елементи різних культур, та які формуються через асоціативний зв'язок з різними, раніше не співставними, контекстами. З одного боку, це може збагатити особистісну ідентичність, але також створити складнощі у підтримці цілісного відчуття себе чи спільноти.

Спектр соціо-культурних контекстів, кількість соціальних взаємодій, які дає можливість переживати урбанізоване середовище, змушує людину

обирати що з цих досвідів вважати атрибутом своєї ідентичності. Такий процес формування особистісної ідентичності передбачає формування певного нарративу. Особистісна ідентичність в малій суспільній групі неурбаризованого простору, не потребує конструкту, його формує середовище, ця ідентичність схожа на ідентичності інших навного і зрозуміла їм. Особистісна ідентичність містянина передбачає осмислення та набуває форми інтерпретації [17].

Така інтерпретаційна ідентичність дає індивіду більшу змогу до самовираження, адже включення, виключення, інтерпретація різноманітних досвідів в нарративі характеристик своєї особистості дає можливість говорити про унікальність себе як особистості. Ідея інтерпретаційної особистісної ідентичності людини у місті добре узгоджується з екзистенційною концепцією Сартра – люди постійно конструюють і реконструюють свою ідентичність через вибір, який вони роблять, та історії, які вони розповідають про себе [18]. Проте все, що є вибором, а не результатом обставин ззовні, може піддаватись сумніву та не сприяє сталості самоідентифікації, та як наслідок, може призвести до кризи особистісної ідентичності, відчуження та соціальної ізоляції, втрату відчуття приналежності. Подібно ідеям Сартра, інтерпретаційна ідентичність, що передбачає безперервний процес самовизначення, завжди матиме в своїй основі відчуття тривоги від свободи вибору, яка може бути як основною причиною, так обтяжуючим фактором у процесі формування особистісної та групової ідентичності, оскільки кожен елемент нарративу є відображенням рішення та відповідальності, яка з ним пов'язана.

Висновки. У цій статті ми намагались заглибитись у питання впливу особливостей соціально-просторових характеристик урбанізованого простору на формування особистісної та групової ідентичності та дійшли висновку, що природа соціальної взаємодії в сучасних містах призводить до формування особистісної ідентичності з якісно іншими характеристиками: не стала, а змінна, не цілісна, а фрагментована.

Також варто зауважити, що згідно нашого аналізу взаємна залежність особистісної та групової ідентичностей має обернений характер. У гомогенному неурбанізованому соціо-просторовому середовищі першою йде община, яка формує особистісну ідентичність. Людина в такому середовищі отримує відносно обмежену кількість досвідів, більшість з яких, є типовими для середовища її життя. Таке середовище, що як правило характеризується меншою популяцією, щільністю забудови, дає змогу вибудовувати якісно кращі та, у відносній кількості на все поселення, кількісно численніші соціальні зв'язки, що в свою чергу сприяє становленню чіткового відчуття при-

належності та, як наслідок, формуванню стійкої групової ідентичності.

У місті ж людина використовує набуті досвіди широкого спектру, щоб створити певну інтерпретацію особистісної ідентичності. Житель глобалізованого міста скоріше обирає, а не успадковує, елементи своєї ідентичності, а після – свою общину, формуючи тим самим свою групову ідентичність.

З впевненістю можна сказати, що соціо-просторове середовище впливає на індивіда і формування його ідентичності та залежить від характеристик цього середовища, таких як швидкість урбанізації та однорідність середовища.

Також можна зробити висновок, що тенденція до виникнення нових викликів, пов'язаних з сегрегацією, соціальною ізоляцією та іншими наслідками впливу стрімкої урбанізації не зміниться. Глобалізаційні процеси продовжуватимуть глибоко впливати на процеси формування ідентичності індивідів та груп, результируючи, імовірно, новими видами соціальних конфліктів та ускладнюючи процеси адаптації та інтеграції індивідів в нові суспільні общини.

Література

1. Арістотель. Політика. Київ : Основи, 2000. 239 с.
2. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / редкол.: О. С. Мельничук (відп. ред.) та ін. Київ : Наукова думка, 1989. Т. 3. 484 с.
3. Психологія групової ідентичності: Закономірності становлення : монографія / П. П. Горностай та ін.; за наук. ред. П. П. Горностая. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ : Міленіум, 2014. 252 с.
4. Джейкобс Дж. Смерть і життя великих американських міст. Київ : КЕНЕКШЕНС, 2021. 480 с.
5. Anderson E. The Cosmopolitan Canopy: Race and Civility in Everyday Life. New York : W.W. Norton & Company, 2011. P. 3–15.
6. Augé M. Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity. New York : Verso, 1995. 130 p.
7. Bengtson V. L. Beyond the Nuclear Family: The Increasing Importance of Multigenerational Bonds. *Journal of Marriage and Family*, 2001. Vol. 63, No 1. P. 1–16.
8. Cherlin A. J. The Marriage-Go-Round: The State of Marriage and the Family in America Today. New York : Knopf Doubleday, 2010. 271 p.
9. Dikeç M. Urban Rage: The Revolt of the Excluded. New Haven : Yale University Press, 2017. 288 p.
10. Ellard C. Places of the Heart: The Psychogeography of Everyday Life. New York : Bellevue Literary Press, 2015. 362 p.
11. Florida R. The Rise of the Creative Class. New York : Basic Books, 2019. 512 p.
12. Föllmer M. The sociology of individuality and the history of urban society. *Urban History*. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. Vol. 47, No 3. P. 311–326.

13. Jennings B. The Relationship between Social Cohesion and Urban Green Space: An Avenue for Health Promotion. *International Journal of Environmental Research*. 2019. Vol. 16, No 3. P. 14.

14. Jianping Yi. 'Civilization' and 'State': An Etymological Perspective. Beijing : Social Sciences in China Press, 2012. 197 p.

15. Kruczkowska J., Mirowska P. Diversity and Homogeneity: The Politics of Nation, Ethnicity and Gender. Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2016. 198 p.

16. Lang J. Creating Architectural Theory: The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design. New York : Van Nostrand Reinhold, 1987. 278 p.

17. Ricoeur P. Narrative Identity. *Philosophy Today*. 1991. Vol. 35, No 1. P. 73–81.

18. Sartre J.-P. Being and nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology. London : Routledge Classics, 2003. 688 p.

19. The Oxford English Dictionary. Oxford : Oxford University Press, 2014. Vols. III, XIX.

20. Turkle S. Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other. New York : Basic Books, 2011. 384 p.

21. UN Revision of the World Urbanization Prospect 2018. Department of Economic and Social Affairs. 2018. 103 p.

22. Urban Inequality and Segregation in Europe and China: Income Inequality and Residential Segregation in European Cities / Tammaru T. and others. Berlin : Springer, 2021. P. 39054.

23. Wellman B. Physical place and cyberplace: The rise of personalised networking. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2001. Vol. 25, No 2. P. 227–252.

24. Wirth L. Urbanism as a Way of Life. *American Journal of Sociology*. 1938. Vol. 44, No 1. P. 1–24.

Анотація

Білик П. М. Вплив міського середовища на формування особистісної та групової ідентичності. – Стаття.

Спираючись на перспективи філософії культури та соціології, ця стаття розглядає питання того, як міське середовище формує індивідуальну та колективну ідентичність, а також переосмислює соціальні взаємодії. Вивчаючи трансформаційні процеси, каталізатором яких є урбанізація, а також порівнюючи процеси формування ідентичності в урбанізованому та неурбанізованому середовищі, це дослідження сприяє глибшому розумінню складної взаємодії між містами, культурою та формуванням ідентичності.

В статті піднімаються питання соціальної ізоляції та інтеграції, сегрегації, соціального конфлікту з точки зору філософії, соціології, психології, антропології, міського планування, адже має на меті краще зрозуміти механізми цих проблем, їхні наслідки та їх зв'язок з процесом формування ідентичності індивіда.

В цій роботі додатково розглядається просторовий аспект формування ідентичності, оскільки фізичне середовище створює унікальні умови для цього процесу. Дослідження підтверджує логічну залежність між соціальною взаємодією та просторовим контекстом у формуванні ідентичності.

Дослідження ставить питання про відмінність взаємного впливу особистісної та групової ідентичності у місті у процесі їх формування. Виявлено протилежну послідовність впливу особистісної та групової ідентичності одна на одну залежно від середовища, в якому відбувається процес – урбанізоване або ні.

Висновки підкреслюють подвійний характер впливу урбанізації на формування особистісної та групової ідентичності. З одного боку, різноманітне і динамічне міське середовище сприяє інклюзивності, творчості та інноваціям, що проявляється у зростанні «креативного класу» в культурно різноманітних містах. З іншого боку, швидка урбанізація може призвести до соціальної фрагментації та сегрегації, поглиблюючи соціальну нерівність і призводячи до соціальних конфліктів та виключення.

Це дослідження підкреслює потребу в інклюзивній міській політиці, що сприяє інтеграції та справедливому доступу до ресурсів, і яка має важливе значення для використання потенціалу міського розмаїття в умовах стрімкої урбанізації та глобалізації.

Ключові слова: урбанізація, глобалізація, ідентичність, місто, соціальні зв'язки, особистісна ідентичність, групова ідентичність.

Summary

Bilyk P. M. The influence of the urban environment on the formation of personal and group identity. – Article.

Drawing on the perspectives of cultural philosophy and sociology, this article examines how urban environments shape individual and collective identities and redefine social interactions. By examining the transformative processes catalysed by urbanisation and comparing identity formation in urban and non-urban environments, this study contributes to a deeper understanding of the complex interplay between cities, culture, and identity formation.

The article raises issues of social exclusion and integration, segregation, and social conflict from the perspectives of philosophy, sociology, psychology, anthropology, and urban planning, with the aim of better understanding the mechanisms of these problems, their consequences, and their relationship to the process of identity formation.

This paper additionally examines the spatial aspect of identity formation, as the physical environment creates unique conditions for this process. The study confirms the logical relationship between social interaction and spatial context in identity formation.

The study raises the question of the difference in the mutual influence of personal and group identities in the city during their formation. It reveals the opposite sequence of influence of personal and group identities on each other depending on whether the environment is urbanised or not, offering new insights into the urban versus non-urban identity formation process.

The findings emphasize the dual nature of urbanisation's impact on individual and group identity formation. On the one hand, diverse and dynamic urban environments foster inclusiveness, creativity, and innovation, as manifested in the growth of a "creative class" in culturally diverse cities. On the other hand,

rapid urbanisation can lead to social fragmentation and segregation, deepening social inequalities and leading to social conflict and exclusion, thereby highlighting the complexities of urban growth.

This study highlights the urgent need for inclusive urban policies that promote inclusion and equitable access

to resources, which are essential to harness the potential of urban diversity in the face of rapid urbanisation and globalisation.

Key words: urbanisation, globalisation, identity, city, social connections, personal identity, group identity.